

Utkast til lov- og forskriftstekst som var på høring våren 2019

Forslag til lov

Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) skal lyde:

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Loven skal bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste gjennom å regulere offentlige organers ansvar for å bruke tolk.

Loven skal også sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder for offentlig organ som bestiller og bruker tolk i Norge. Loven gjelder også for tolker.

Loven gjelder tolking mellom norsk og andre språk. Med unntak av § 4 gjelder loven ikke ved tolking for døve, hørselshemmede og døvblinde.

Som offentlig organ regnes organ som omfattes av forvaltningsloven, domstolene og påtalemyndigheten. Privat rettssubjekt regnes som offentlig organ i saker hvor det treffer enkeltvedtak eller utfører tjenester på vegne av offentlig organ. Private barnehager, frittstående skoler og private grunnskoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12 omfattes også.

Reglene om tilsyn og pålegg i §§ 11 og 12 gjelder ikke for domstolene eller Politiets sikkerhetstjeneste.

§ 3 Forholdet til annen lovgivning

Loven gjelder med mindre annet er bestemt i eller i medhold av annen lov.

I bestemmelser som fraviker § 7 kan det likevel ikke stilles lavere kvalifikasjonskrav enn det som følger av tolkeloven. I bestemmelser som fraviker § 14 kan det bare gis strengere regler om taushetsplikt.

§ 4 Forbud mot bruk av barn som tolk

Offentlig organ skal ikke bruke barn til tolking eller annen formidling av informasjon mellom organet og personer som ikke har tilstrekkelige språkferdigheter til å kommunisere direkte med organet.

Unntak kan gjøres når det er nødvendig i nødssituasjoner eller i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet og omstendighetene for øvrig må anses som forsvarlig.

§ 5 Behandling av personopplysninger

Offentlige organer kan behandle personopplysninger og opplysninger om etnisk opprinnelse når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven.

Kapittel 2. Offentlige organers ansvar for bruk av tolk

§ 6 Ansvar for å bruke tolk

Offentlig organ skal bruke tolk når det følger av lov. I tilfeller der plikt til å bruke tolk

ikke er regulert i annen lov, skal offentlig organ bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

Når et offentlig organ ellers er i kontakt med personer som ikke kan norsk, bør organet vurdere å bruke tolk.

Departementet kan gi forskrift om plikten etter første ledd annet punktum.

§ 7 Krav om kvalifisert tolk

Når et offentlig organ bruker tolk, jf. § 6 første ledd, skal det brukes tolk som oppfyller kravene til å bli oppført i Nasjonalt tolkeregister, jf. § 16.

Kravet om kvalifisert tolk kan fravikes når hensynet til en effektiv saksbehandling, i nødssituasjoner eller når andre sterke grunner tilsier det.

Departementet kan gi forskrift om godkjenning av tolker med yrkeskvalifikasjoner, jf. yrkeskvalifikasjonsloven.

§ 8 Bruk av fjerntolking

Offentlig organ kan bruke fremmøtetolking eller fjerntolking.

Organet skal sikre tilfredsstillende tekniske løsninger, opplæring av ansatte og ivaretagelse av personvernet ved bruk av fjerntolking.

Departementet kan gi forskrift om fjerntolking.

§ 9 Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk

Offentlig organ som jevnlig bruker tolk, skal ha retningslinjer for bestilling og bruk av tolk etter §§ 6 til 8.

Retningslinjene skal tilpasses organets størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Departementet kan gi forskrift om retningslinjenes innhold.

§ 10 Krav om politiattest

For å kunne utføre oppdrag som tolk for politiet, påtalemyndigheten, domstolene, utlendingsforvaltningen, kriminalomsorgen eller gjenopptakelseskommissjonen, skal tolken legge frem uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41.

Krav om politiattest etter første ledd kan fravikes dersom situasjonen som begrunner tolkeoppdraget, ikke tillater det, eller det foreligger andre særlige tungtveiende forhold.

Dersom en tolk har anmerkning på politiattesten, skal oppdragsgiver vurdere om det straffbare forholdet har betydning for vedkommendes egnethet som tolk.

§ 11 Tilsyn

Statlige eller kommunale sektortilsynsmyndigheter fører tilsyn med at offentlig organ oppfyller pliktene etter §§ 6 til 9.

Tilsynsmyndighetene kan kreve at offentlig organ som det føres tilsyn med, gir de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre tilsyn etter denne loven.

§ 12 Pålegg

Tilsynsmyndighetene kan gi pålegg om å rette forhold som er i strid med kravene i §§ 6 til 9.

Tilsynsmyndighetene skal sette frist for gjennomføring av pålegget.

Kapittel 3. Krav til tolken

§ 13 God tolkeskikk

Tolken skal opptre i samsvar med god tolkeskikk. Til dette kravet hører blant annet at tolken skal ha tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse for tolkeoppdraget, opptre upartisk, ikke misbruke informasjon tolken har fått kjennskap til gjennom tolking og at tolken må forsikre seg om at forholdene ligger til rette for forsvarlig utførelse av tolkeoppdraget.

Departementet kan gi forskrift om hva som skal anses som god tolkeskikk.

§ 14 Taushetsplikt

Reglene om taushetsplikt i §§ 13 til 13 e i forvaltningsloven gjelder tilsvarende for tolker, med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov.

Bestemmelser om taushetsplikt i andre lover gjelder tilsvarende for tolken dersom de kommer til anvendelse på det enkelte tolkeoppdraget. Tolken er bundet av samme yrkesmessige taushetsplikt som fagpersonen i samtalen.

Offentlig organ som bruker tolk, skal sørge for at taushetsplikten blir kjent for tolken. Organet kan kreve skriftlig erklæring om at tolken kjenner og vil respektere reglene. Dokumenter og annet materiale som inneholder taushetsbelagte opplysninger skal oppbevares på en betryggende måte. Etter fullført tolkeoppdrag skal slikt materiale tilbakeleveres til oppdragsgiver eller destrueres.

§ 15 Habilitet

Reglene om habilitet i forvaltningsloven § 6 gjelder tilsvarende for tolker. Tolken skal så snart som mulig informere oppdragsgiver om forhold som gjør eller kan gjøre tolken inhabil. Oppdragsgiver avgjør om tolken skal brukes. Domstollovens §§ 106 til 108 om habilitet gjelder tilsvarende så langt de passer for tolker i retten. Domstolloven § 106 nr. 6 gjelder likevel ikke. Unntak kan gjøres når det er nødvendig i nødssituasjoner eller i tilfeller der det ut fra omstendighetene må anses som forsvarlig.

Kapittel 4. Nasjonalt tolkeregister, statsautorisasjonsordningen og reaksjoner

§ 16 Nasjonalt tolkeregister

Det skal være et nasjonalt register over tolker. Registeret skal forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Direktoratet kan innhente personopplysninger om tolker fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetene uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Det skal stilles krav til språklige og tolkefaglige ferdigheter for å kunne bli oppført i Nasjonalt tolkeregister. Vedtak om oppføring i registeret regnes som enkeltvedtak.

Departementet kan gi forskrift om hvilke krav som skal stilles for å kunne bli oppført i Nasjonalt tolkeregister, om krav til forvaltningen av registeret og hvilke opplysninger som kan registreres.

§ 17 Bevilling som statsautorisert tolk

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet gir bevilling som statsautorisert tolk etter søknad. Bevilling gis til person som er myndig etter norsk lov og som har bestått statsautorisasjonsprøven.

Bevillingen gir rett til å bruke tittelen statsautorisert tolk. Tittelen skal ikke brukes om tolking på andre språk enn det språket bevillingen gjelder for. Departementet kan gi forskrift om statsautorisasjonsordningen og om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, jf. yrkeskvalifikasjonsloven.

§ 18 Tilbakekall av bevilling som statsautorisert tolk

Bevilling som statsautorisert tolk skal kalles tilbake når kravene etter § 17 første ledd ikke lenger er oppfylt. Bevillingen kan kalles tilbake dersom det foreligger forhold som kan medføre utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister etter § 20.

Bevillingen kan kalles tilbake midlertidig for den tid det tar å behandle saken. Statsautorisert tolk som er oppført i Nasjonalt tolkeregister kan også utestenges midlertidig fra registeret for den tid det tar å behandle saken, jf. § 20 tredje ledd.

Tilbakekall av bevilling regnes som enkeltvedtak.

§ 19 Varsling om feil ved utførelsen av tolkeoppdraget

Enhver kan varsle Integrerings- og mangfoldsdirektoratet om tolker som, under utførelsen av et tolkeoppdrag, ikke overholder kravene etter §§ 13 til 15.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet vurderer kun varsler som omhandler statsautoriserte tolker og tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister.

§ 20 Advarsel og utestenging

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan gi advarsel til tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister dersom tolken ikke overholder kravene etter §§ 13 til 15. Advarselen skal være skriftlig og inneholde en begrunnelse.

Dersom det er gitt minst tre advarsler, eller dersom det foreligger vesentlige brudd på bestemmelsene nevnt i første ledd, kan Integrerings- og mangfoldsdirektoratet beslutte å utestenge tolken fra Nasjonalt tolkeregister for en begrenset periode eller for alltid. Tolken kan midlertidig utestenges fra registeret for den tid det tar å behandle saken.

Avgjørelser om utestenging fra Nasjonalt tolkeregister regnes som enkeltvedtak.

§ 21 Gebyr for manglende oppmøte

Offentlig organ kan kreve at en person som ikke møter opp til en planlagt samtale, betaler et gebyr når det er bestilt tolk etter § 6 første ledd annet punktum og annet ledd.

Departementet kan gi forskrift om gebyret, herunder gebyrets størrelse og hvordan gebyret skal fastsettes.

§ 22 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

§ 23 Endringer i andre lover

1. I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker gjøres følgende endringer:

§ 11 e oppheves.

2. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 86 a oppheves.

4. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 135 nytt annet ledd skal lyde:

Utelukket fra å være tolk på grunn av vandel er den som ikke oppfyller vandelskravene etter domstoloven § 72. Det samme gjelder dersom tolkens uegnethet eller hensynet til domstolenes allmenne tillit tilsier utelukkelse.

§ 135 nåværende annet til fjerde ledd blir tredje til femte ledd.

Forslag til forskrift

Forskrift om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeforskriften) skal lyde:

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål og virkeområde

Forskriften skal utfylle og presisere tolkeloven.

Forskriften gjelder for offentlig organ og for tolker, jf. tolkeloven § 2 annet ledd.

§ 2 Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk

Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk skal minst inneholde rutiner for bestilling av tolk, en angivelse av situasjoner der det foreligger plikt til å bruke tolk etter tolkeloven § 6 første ledd og veiledning i bruk av tolk og fjerntolking.

Retningslinjene bør også inneholde en angivelse av situasjoner der det er behov for tolk etter tolkeloven § 6 annet ledd.

Kapittel 2 God tolkeskikk

§ 3 Tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse

Tolken skal ikke påta seg oppdrag uten å ha tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse. Kravet om tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse gjelder både formelle kvalifikasjoner og annen kompetanse av betydning for oppdraget, herunder fagterminologi.

§ 4 Tolkens oppgave

Tolken skal tolke nøyaktig det som blir sagt i samtalen. Under oppdraget skal tolken ikke utføre andre oppgaver enn å tolke.

Partene bør informeres dersom tolken senere oppdager at noe er tolket feil eller utelatt.

§ 5 Tolkens opptreden

Tolken skal opptre upartisk og ikke tillate at egne holdninger eller meninger påvirker arbeidet. Tolken skal ikke engasjere seg til fordel for en av partene i samtalen.

§ 6 Misbruk av informasjon

Tolken skal ikke i vinnings eller annen hensikt misbruke informasjon som han eller hun har fått kjennskap til gjennom tolking.

§ 7 Forsvarlig utførelse

Tolken skal forsikre seg om at faglige og praktiske forhold ved oppdraget ligger til rette for at tolking kan utføres på en forsvarlig måte.

Tolken skal gi beskjed når tolking ikke kan skje på en forsvarlig måte.

§ 8 Bruk av tittel ved skriftlige oversettelser

Tittelen statsautorisert tolk skal ikke brukes ved skriftlige oversettelser.

Kapittel 3 Behandling av personopplysninger og Nasjonalt tolkeregister

§ 9 Forvaltning av Nasjonalt tolkeregister

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er behandlingsansvarlig for Nasjonal tolkeregister, jf. tolkeloven § 16.

Direktoratet kan innhente opplysninger fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetene uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

§ 10 Krav til oppføring i Nasjonalt tolkeregister

For å bli oppført i registeret må søker:

- a) være myndig etter norsk lov
- b) ha oppholdstillatelse eller oppholdsrett som danner grunnlag for arbeid
- c) fremlegge nødvendig dokumentasjon på formelle tolkefaglige kvalifikasjoner i henhold til kvalifikasjonskravene i § 5.

§ 11 Kvalifikasjonskategorier i Nasjonalt tolkeregister

Kategori 1: Tolker med bachelorgrad og statsautorisasjon

Kategori 2: Tolker med enten bachelorgrad eller statsautorisasjon og grunnutdanning (30 sp)

Kategori 3: Tolker med statsautorisasjon

Kategori 4: Tolker med grunnutdanning (30 sp)

Kategori 5: Tolker med grunnleggende opplæring (bestått tospråklig test og kurs i tolkens ansvarsområde)

[Kategoriene er endret etter høringen. Se nye kategorier på <https://www.tolkeregisteret.no/om-kategoriene>]

§ 12 Tolker med godkjenning fra en EØS-stat eller Sveits

Tolker som har ervervet eller fått sine kvalifikasjoner godkjent i en EØS-stat eller Sveits kan få godkjenning etter yrkeskvalifikasjonsloven. Ved godkjenning kan tolken søke oppføring i kategori tilsvarende dokumenterte kvalifikasjoner i Nasjonalt tolkeregister.

§ 13 Opplysninger som kan inngå i Nasjonalt tolkeregister

Følgende opplysninger kan inngå i Nasjonalt tolkeregister om den enkelte tolk:

- a) navn
- b) kjønn
- c) kontaktinformasjon
- d) personnummer eller D-nummer
- e) folkeregistrert adresse
- f) oppholdstillatelse eller oppholdsrett
- g) språk
- h) formelle tolkefaglige kvalifikasjoner
- i) tidspunktet for oppføring i registeret
- j) tidspunktene for oppnåelse av formelle tolkefaglige kvalifikasjoner
- k) tolkekort, herunder dato for utstedelse, nummer, gyldighet
- l) kapasitet

§ 14 Tolkens opplysningsplikt

Tolken plikter å oppgi korrekte opplysninger til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ved oppføring i Nasjonalt tolkeregister. Tolken skal påse at alle opplysninger i Nasjonalt tolkeregister er korrekte og har selv ansvar for å kontakte Integrerings- og mangfoldsdirektoratet dersom opplysninger er feil.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan fjerne tolken fra registeret dersom det oppdages at opplysningsplikten ikke er overholdt. Beslutning om å fjerne en tolk fra registeret er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 15 Sletting av opplysninger

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal slette opplysninger om den enkelte tolk dersom tolken ber om det.

Kapittel 4 Statsautorisasjonsordningen for tolker

§ 16 Oppmelding til statsautorisasjonsprøven

For å melde seg opp til prøven må kandidaten dokumentere norskkunnskaper tilsvarende kravet for generell studiekompetanse. Kandidaten må være myndig etter norsk lov og kunne dokumentere sin identitet.

Kandidaten betaler fastsatt oppmeldingsgebyr.

§ 17 Statsautorisasjonsprøve (tolkeprøve)

Statsautorisasjonsprøven for tolker avgjør om kandidaten fyller de faglige kravene for å få bevilling som statsautorisert tolk.

Prøven består av en muntlig eller skriftlig silingstest og en muntlig prøve i konsekutiv tolking. Personer som har oppnådd bachelorgrad i tolking i offentlig sektor ved norsk universitet eller høyskole kan fritas fra den skriftlige delen av prøven.

Prøven holdes minst én gang i året i utvalgte språk. Personer med bachelorgrad som nevnt i annet ledd skal få tilbud om å ta prøven innen 3 år etter oppnådd bachelorgrad. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet bestemmer hvilke språk prøven skal omfatte i samarbeid med OsloMet.

Prøven bedømmes med betegnelsene bestått og ikke bestått. Utfallet av prøven formidles til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet som deretter kan gi bevilling som

statsautorisert tolk etter tolkeloven § 17.

En person kan gå opp til prøven tre ganger i samme språk.

OsloMet kan gi retningslinjer om statsautorisasjonsprøven, herunder gjennomføring av prøven.

§ 18 Rett til begrunnelse og klage

Reglene om klage og rett til begrunnelse i universitets- og høyskoleloven § 5-3 gjelder tilsvarende.

Kandidaten kan klage på formelle feil, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-2. Slik klage behandles av klagenemnda ved OsloMet.

§ 19 Utfyllende bestemmelser

Departementet fastsetter hvem som skal ha administrativ myndighet for gjennomføringen av tolkeprøven. Den administrative myndighet for tolkeprøven kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføring av prøven i eget reglement.

Kapittel 4 Administrative bestemmelser

§ 20 Gebyr

Offentlig organ kan kreves gebyr for utgifter til bruk av tolk etter lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk, jf. § 21, når tolkebrukeren ikke møter opp til planlagt samtale.

Gebyret kan kreves av tolkebrukeren som ikke møter opp til planlagt samtale, så fremt tolkebrukeren er kjent med at det er bestilt tolk og at det kan kreves gebyr.

Gebyret fastsettes på bakgrunn av utgiften til bruk av tolk, oppad begrenset til 1/2 av det offentlige rettsgebyret, jf. lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr.

Skyldig gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 21 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft...

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 6. juni 1997 nr. 571 om bevilling som statsautorisert tolk og tolkeprøven.

§ 22 Endringer i andre forskrifter

1. I forskrift 20. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten

§ 34-15 oppheves.

2. I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 17-2 tredje ledd skal lyde:

Med mindre søkeren og den som skal foreta intervjuet kan kommunisere forsvarlig på et felles språk, skal tolk tilkalles. Søkeren skal opplyse om tolkens rolle under asylintervjuet og at tolken har taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 flg. og tolkeloven § 14. Det skal

også opplyses om at overtredelse av taushetsplikten kan medføre straffeansvar etter straffeloven § 209.

§ 17-21 tredje ledd skal lyde:

Den som registrerer søknaden, skal gi søkeren veiledning om de rettigheter som følger av lovens § 82, og om nødvendig sørge for at tolk blir tilkalt, jf. lovens § 81 første ledd. Søkeren skal opplyse om tolkens rolle og at tolken har taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 flg. og tolkeloven § 14. Det skal også opplyses at overtredelse av taushetsplikten kan medføre straffeansvar etter straffeloven § 209.